

Nr 150.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående livräntor åt vissa befattningshavare och f. d. befattningshavare vid statens järnvägar; given Stockholms slott den 2 mars 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Domö.

Genom befullmäktigat ombud hava i särskilda skrivelser, vilka samtliga inkommit den 25 oktober 1944, vissa nuvarande och förutvarande befattningshavare vid statens järnvägar — nämligen stationskarlarna *Knut Johan Larsson* och *Axel Håkansson*, förre stationskarlen *Olof Alfred Ferdinand Holmberg*, trafikbiträdet *David Sigfrid Emanuel Jansson* samt expeditionsvakten *Oskar Ferdinand Pålsson* — anhållit envar dels att få sig tillerkänd livränta enligt grunderna i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för ska-

da till följd av olycksfall i arbete, *dels* att livräntan måtte få utgå för tio år retroaktivt från den dag framställningen inkommit till Kungl. Maj:t.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Larsson*,

att han är född den 14 januari 1897;

att han anställdes vid statens järnvägar i oktober 1915 och numera innehar befattning såsom stationskarl i lönegraden A 5;

att han genom olycksfall i arbetet den 28 oktober 1916 svårt skadades i båda underbenen;

samt att han i oktober 1940 framställde anspråk på livränta till följd av skadan, vilken framställning järnvägsstyrelsen den 23 januari 1941 förklarade sig icke kunna bifalla, då anspråket ej framställts inom i 1901 års olycksfallsersättningslag föreskriven tid;

beträffande *Håkansson*,

att han är född den 21 mars 1889;

att han anställdes vid statens järnvägar i april 1913 och numera är stationskarl i lönegraden A 5;

att han genom olycksfall i arbetet den 6 november 1913 skadade vänster arm så svårt, att amputation måste företagas av armen mellan armbågsleden och axelleden;

samt att Håkansson i oktober 1938 anhöll att, sedan han blivit pensionsberättigad, utöver pensionen erhålla livränta, vilken ansökan järnvägsstyrelsen den 10 februari 1939 förklarade sig vilja upptaga till prövning först i samband med Håkanssons pensionering;

beträffande *Holmberg*,

att han är född den 24 maj 1886;

att han anställdes vid statens järnvägar år 1904 och blev ordinarie stationskarl den 1 april 1908;

att han genom olycksfall i arbetet den 16 april 1909 skadade höger ben så svårt, att detsamma måste amputeras tio cm nedanför knäleden;

att Holmberg den 31 december 1931 på grund av dövhet avgick ur tjänst med avkortad pension beräknad efter 24 tjänstår;

samt att järnvägsstyrelsen den 19 augusti 1940 på därom gjord förfrågan meddelat, att livränta icke kunde tillerkännas Holmberg, då han ej framställt anspråk därom inom i 1901 års olycksfallsersättningslag föreskriven tid;

beträffande *Jansson*,

att han är född den 29 september 1885;

att han anställdes vid statens järnvägar den 26 juni 1906 och numera är trafikbiträde i lönegraden A 6;

att han genom olycksfall i arbetet den 26 juli 1912 ådrog sig en krosskada i vänstra foten, vilken medförde viss invaliditet, som enligt ett den 3 juni 1944 utfärdat läkarintyg fortfarande kvarstår;

att Jansson icke inom föreskriven tid hos järnvägsstyrelsen ansökt om

skadereglering, då läkare till en början förklarar, att han skulle bliva fullt återställd utan framtida men; samt

beträffande *Pålsson*,

att han är född den 6 december 1888;

att han anställdes vid statens järnvägar den 4 april 1915 och numera är expeditionsvakt i lönegraden A 5;

samt att han genom olycksfall i arbetet den 14 maj 1915 skadades så svårt i vänstra armen, att densamma måste amputeras mellan armbågsleden och axelleden.

Samtliga sökandena förklara, att de på grund av de skador, som de ådragit sig i arbetet, lidit avsevärt ekonomiskt avbräck. Härutinnan har bland annat anförts, att deras möjligheter att erhålla befordran minskats, att de icke kunnat skaffa sig några extrainkomster o. s. v. Larsson, Håkansson, Holmberg och Pålsson hava anfört, att de hyst den uppfattningen, att något krav på livränta enligt 1901 års olycksfallsersättningslag ej behövde framställas mot statens järnvägar, då olycksfallen blivit i vederbörlig ordning rapporterade. De hade utgått från, att de utan egna åtgöranden skulle erhålla all den ersättning, vartill de kunde vara berättigade.

Utlåtanden över ifrågavarande framställningar hava avgivits av riksförsäkringsanstalten den 3 november 1944, av järnvägsstyrelsen den 4 december 1944 och av statskontoret den 12 januari 1945.

Riksförsäkringsanstalten har till en början vitsordat de i framställningarna lämnade uppgifterna, att den verksamhet, vari vederbörande ådragit sig förenämnda skador, omfattades av lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete. De ifrågavarande personerna hade först efter nämnda lags ikraftträdande vunnit anställning vid statens järnvägar och vore sålunda icke undantagna från lagens tillämpning jämlikt 27 § i lagen. Vidare hade de ådragit sig skadorna under sådana omständigheter, att olycksfall i arbete enligt lagen måste anses föreligga.

Efter att hava lämnat upplysningar, efter vilka grunder och med vilka belegg livräntor till de skadade skulle utgått, därest försäkring varit gällande i riksförsäkringsanstalten, har anstalten anfört att, om livräntor komme att tillerkännas nu ifrågavarande personer, samma grunder i första hand borde tillämpas, som om livräntorna blivit beviljade i vanlig ordning. Enär statens järnvägar icke haft sina arbetare försäkrade hos riksförsäkringsanstalten enligt 1901 års olycksfallsersättningslag, hade anstalten icke utbetalat livräntor till statens järnvägars arbetare enligt nämnda lag. Anstalten ägde ej heller kännedom om den praxis eller de överenskommelser, som därutinnan tillämpats av statens järnvägar. Det borde därför ankomma på järnvägsstyrelsen att angiva de grunder, som brukat tillämpas vid utbetalandet av sådana livräntor.

Oavsett nämnda grunder funne anstalten emellertid det böra föreskrivas, att de skadade icke skulle komma i bättre ställning än om bestämmelserna i 11 § lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete och kun-

görelsen den 8 april 1938 (nr 112) angående viss tillämpning av 11 § nämnda lag varit tillämpliga å dem och om de vid olycksfallet varit innehavare av ordinarie befattning i statens järnvägars tjänst.

Järnvägsstyrelsen har i sitt utlåtande meddelat, att det så många år efter olycksfallen ej kunnat utrönas, varför inga åtgärder vidtagits för att fastställa ersättningar enligt 1901 års olycksfallsersättningslag. I regel hade vid bestämmandet av dylika ersättningar förfarits så, att, sedan till styrelsen inkommit utredning om olycksfallet, styrelsen inhämtat riks försäkringsanstaltens utlåtande rörande den procentuella nedsättningen av vederbörandes arbetsförmåga och därefter träffat överenskommelse med den skadade om visst livräntebelopp att utgå efter dennes avgång ur statens järnvägars tjänst.

Då i samtliga förevarande fall krav om ersättning icke framställtts eller överenskommelse om dylik icke träffats inom två år, räknat från respektive olycksfall, ansåge sig järnvägsstyrelsen på grund av 13 § i 1901 års olycksfallsersättningslag sakna befogenhet att medgiva utbetalning av livräntor.

Det vore emellertid skäligt och önskvärt, att vederbörande erhöles livräntor enligt 1901 års lag, och från järnvägsstyrelsens sida vore intet att erinra mot att sådana utginge enligt av riks försäkringsanstalten angivna grunder.

Järnvägsstyrelsen ansåge anledning icke föreligga att i förevarande fall frångå hittillsvarande praxis, att livräntor enligt 1901 års lag utginge först efter vederbörandes avgång ur tjänst. Ett sådant avsteg skulle innebära en orättvisa mot andra i statens järnvägars tjänst skadade, med vilka överenskommelse träffats om livräntor enligt samma lag. Styrelsen måste därför på det bestämdaste motsätta sig framställningen om att livräntorna skulle utgå retroaktivt — utom beträffande Holmberg, som avgått ur statens järnvägars tjänst med utgången av år 1931.

Statskontoret har för sin del förordat, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen utverka bemyndigande åt järnvägsstyrelsen att, i överensstämmelse med de principer, som styrelsen i regel tillämpat vid beviljande av livräntor enligt 1901 års olycksfallsersättningslag, träffa överenskommelse om livräntor med de skadade, om vilka nu vore fråga.

Departements-
chefen.

Trafikbiträdet Jansson, expeditionsvakten Pålsson, stationskarlarna Larsson och Håkansson samt förre stationskarlen Holmberg hava samtliga under tjänstgöring vid statens järnvägar skadats under sådana förhållanden, att lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete varit tillämplig å skadefallen. Den rätt till ersättning, som kan hava tillkommit de skadade, har emellertid i samtliga fall preskriberats, då ingen av de skadade framställt krav mot statens järnvägar inom tid, som anges i 13 § nämnda lag. Detta oaktat finner jag i likhet med de hörda myndigheterna skäligt, att livräntor tillerkännas ifrågavarande personer enligt grunderna i 1901 års olycksfallsersättningslag. På sätt myndigheterna förordat torde bemyndigande böra utverkas för järnvägsstyrelsen att i överensstämmelse med de principer, som styrelsen i regel tillämpat vid beviljande av dylika liv-

räntor, träffa överenskommelse med förevarande personer om dem tillkommande livräntebelopp. Självfallet böra därvid beaktas de av riksförsäkringsanstalten angivna principiella synpunkterna. För Holmberg torde livräntebeloppet böra utgå retroaktivt för tio år räknat från dagen för framställningens ingivande, medan de övriga sökandena böra erhålla livräntor räknat från tidpunkten för blivande avgång.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att järnvägsstyrelsen må med här angivna befattningshavare och f. d. befattningshavare vid statens järnvägar träffa överenskommelse om livräntor enligt grunderna i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.